

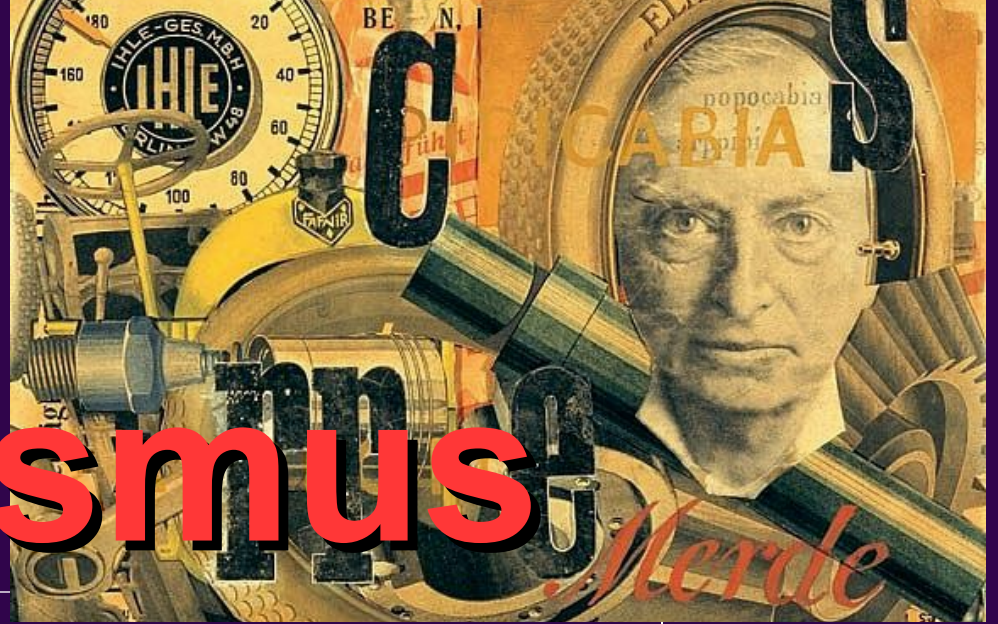
DADAISMUS

VY_32_INOVACE_DVK1315

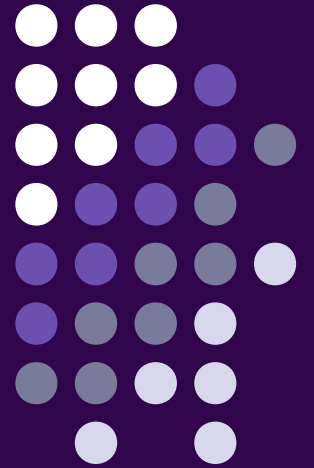
- Autor: Mgr. Jan Souček
- Vznik: 09 / 2012
- Téma: Umění 1. poloviny 20. století
- Předmět: DVK / 4. ročník
- Anotace: Obrazová charakteristika vývoje umění dadaismu

Dadaismus

Původ slova Dada je nejasný a existuje několik teorií na vznik tohoto slova:

- Jedná se o slovo bez jakéhokoli významu, které si prostě vymysleli.
- Slovo pochází od rumunských umělců (T. Tzary a Marcela Janca), kteří často používali slova „da, da“, znamenající „ano, ano“.
- Při vzniku hnutí, přemýšleli jak toto hnutí pojmenovat a tak náhodně zabodli nůž do francouzsko-německého slovníku - „Dada“ je ve francouzštině dětské slovo pro „houpacího koně“. Francouzština má také hovorový výraz „c'est mon dada“ znamenající „to je má záliba“.

Dadaismus

Hnutí zvané také **dada** vzniklo v Evropě a USA za 1. světové války a zasáhlo kromě výtvarného také jiná umění.

Zásady hnutí formuloval básník **Tristan Tzara** v Manifestu dada roku **1919**.

Dadaisté odmítali racionalismus technické civilizace, která vyústila do války a ničení lidí a hodnot, což pro ně bylo naprosté selhání lidského rozumu.

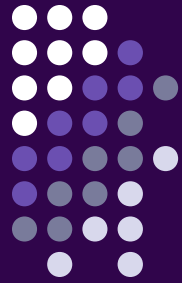
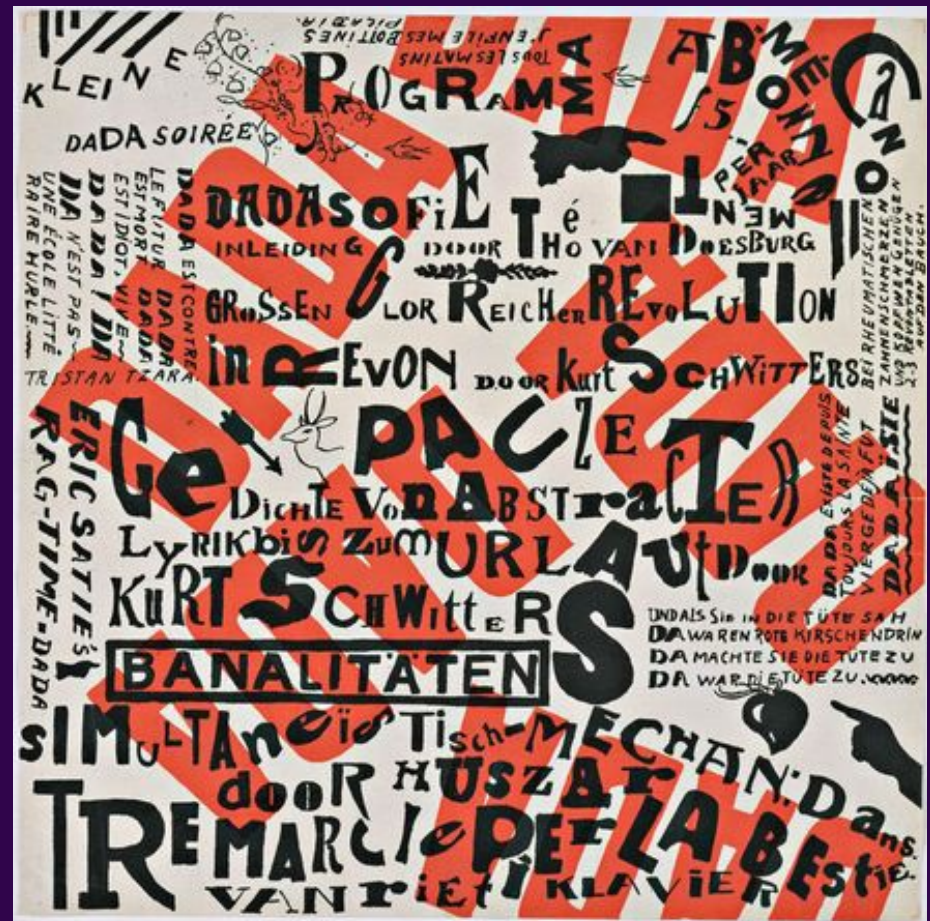
Současně odmítali morální a umělecké hodnoty této společnosti, její tradice a zvyklosti.

Svoji tvorbu označovali jako antiumění, používali ironii, cynismus, nihilismus, destrukci, provokaci, šok, protest, revoltu a programovou absurditu.

Hnutí těžilo z triviálních sfér života (graffiti, kabaret, okrajová literatura) a součástí uměleckého projevu bylo přijímání všeho nahodilého, ironická hravost, černý humor, smysl pro mnohoznačnost pojmů, grotesknost a paradox.

- hlavním principem se stal **nesmysl**
čehokoli

Theo van Doesburg
(a **Kurt Schwitters**?)
Kleine Dada Soirée, 1922

- S myšlenkou sdružit dohromady mladé lidi protestující proti válce, otevřel Němec **Hugo Ball** na počátku roku **1916 ve švýcarském Curychu** podnik zvaný **Kabaret Voltaire**, kde se tehdy sešlo **několik umělců** z různých koutů Evropy, aby demonstrovali **odpor ke svým národům**, které dopustily nesmyslné vraždění.

- Začaly se pořádat večery s nejrůznějšími uměleckými představeními, na nichž vystupovali například **Hans Arp, Tristan Tzara, Marcel Janco, Sophie Täuberová, Hans Richter** a mnoho dalších.

- Charakter vystoupení se však postupně měnil. Postupem času dostávaly výstavy a další akce curyšanů **více nihilistický ráz**.

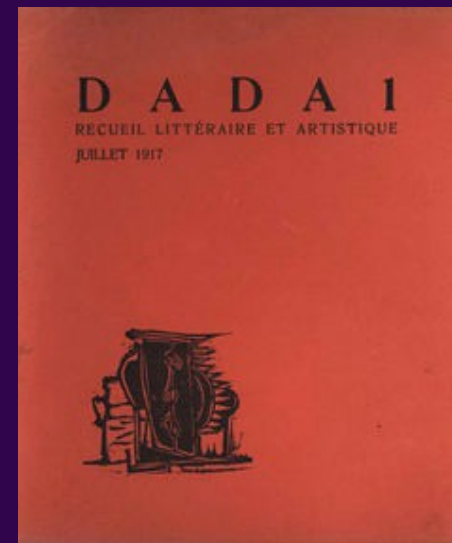
- Možná to souviselo i s "objevením" magického slova Dada (původně francouzsky označující dětskou hračku, koníčka), které bylo podle jedné z verzí poprvé vysloveno **6. února 1916** v Kabaretu Voltaire **Tristanem Tzarou**, jenž tehdy náhodně otevřel Laroussův slovník, upustil kapku z kapátka na stránku knihy a ta se rozpila právě na slově **"dada"..**

- Avšak ať už to byl kdokoliv, je jisté, že se zrodil nový výtvarný fenomén, který nabyl takového významu, že již nemohl být ignorován...

- V roce 1917 byla v Curychu otevřena galerie Dada a začal vycházet dadaistický časopis.

- Velmi brzy se dadaismus dostal do **Německa** (Berlín, Kolín nad Rýnem, Hannover), a **USA** kde se rozvíjel nezávislým způsobem.

- V roce 1920 se centrem dadaismu stala **Paříž**. Po roce 1924 začal dadaismus plynule přecházet do **surrealismu** a tím se dadaismus stal jakýmsi zakladatelem moderního umění.

obálka prvního vydání publikace Dadaismus editoval Tristan Tzara Zürich, 1917

DADAPHONE

écrite à :
TRISTAN TZARA
12, Avenue Charles Floquet
Administration : AU SANS PAREIL, 37, Avenue Kléber

N° 7
PRIX :
1 FR. 50
PARIS
MARS 1920

Direktion r. hausmann
Steglitz zimmermann
strasse 34

DER dada

50 Pfg.

dada degie
hausmann - baader

3/ 3333/3333

5,0

Ach

3,4159

Jahr 1 des Weltfriedens. Avís dada
Hans Koryer schreibet: Wird Deutschland verborgen?
Dan muß es unterzeichnen. Feuchte junge Dame, schwermü-
dige Frau für Hermann Lohb. Wenn Deutschland nicht unter-
zeichnet, so wird es wahrscheinlich unterzeichnen. Am Markt
der Eisenwaren überwiegen die Kautschuklinge. Wenn aber
Deutschland unterzeichnet, so ist es wahrscheinlich, daß es
unterzeichnet um nicht zu unterzeichnen. Amische, Achter-
abendblattausgaben des kinnets. Von Viktorhah. Loyd George
meint, daß es möglich wäre, daß Chinesen die Ansicht ha-
ben, daß Wilson glaubt Deutschland müsse unterzeichnen, was es
nicht unterzeichnen nicht wird können. Infolgedessen erklärt der
stab dada sich für die absolute Freireiheit, in die Presse die
Kulturtransporten im oben das man nie erfahren werde, daß
Deutschland endgültig nicht unterzeichnet, bloß um zu unterzeichnen.
(Die dada, Als für Freireiheit, speyert die guten Sinne ex verziehen)

Die neue Zeit beginnt
mit dem Todesjahr
des Oberdada

Ad1

Mitwirkende: Baader,
Hausmann, Heitsenbeck,
Tristan Tzara.

Dada - Edited by Tristan Tzara
No. 7 (Paris, March 1920)

Der Dada

Edited by Raoul Hausmann, John Heartfield, and
George Grosz, No. 1, 2, 3 (Berlin, 1919- 1920)

Merz

Edited by Kurt Schwitters, No. 2 (Hanover, 1923)

Direktion r. hausmann

N° 2

DER

Preis 1 Mark

DADA

dada siegt!

Tretet dada bei.

DER dada 3

DER mALIK->WELAG BER abTEILunG
LIN DAda

Die Zeitschrift des geistigen Arbeiters ist MERZ

Aus dem Inhalt: Manifest Proletkunst, das schiffen

MERZ

2
NUMMER

T
Z
A
R
A

APRIL 1923
REDAKTEUR: KURT SCHWITTERS
MERZVERLAG HANNOVER - WALDHAUSENSTR. 5ⁿ

Ve výtvarném umění prosazovali tvůrci **DADA** osvobození věcí z jejich obvyklých vztahů a následné položení věcí do nových, nečekaných a zcela nelogických vztahů. Jejich základními technikami byly tzv. **koláž** a **ready made**. Obě techniky mají společné rozložení nějakého předmětu na části a jeho případného složení (nebo použití takto vzniklých částí) do něčeho jiného, čímž vznikne nová dosud neznámá věc. Je zajímavé, že tyto techniky, které byly považovány za šokující a velice nekomerční, daly podněty např. reklamě, filmu ale i typografii a fotografii.

Představitelé:

• **Švýcarsko (Curych)**

- ▶ Tristan Tzara
- ▶ Hans Arp (Jean)
- ▶ Max Ernst
- ▶ Sophie Täuber - Arp
- ▶ Richard Huelsenbeck
- ▶ Francis Picabia

• **Německo**

- ▶ R. Huelsenbeck
- ▶ George Grosz
- ▶ Raoul Hausmann
- ▶ Hans Richter
- ▶ Kurt Schwitters

• **Francie**

- ▶ Marcel Duchamp
- ▶ Francis Picabia
- ▶ Jean (Hans) Arp
- ▶ Jean Crotti
- ▶ Guillaume Apollinaire

• **USA**

- ▶ Man Ray

Hans (Jean) Arp

(1886 –1966)

byl sochař, malíř a básník.

Matka Hanse Arpa byla Alsasanka, otec Němec. Narodil se v období po francouzsko-pruské válce, kdy byla oblast, známá jako **Alsasko-Lotrinsko**, zabrána Německem. Jakmile se na konci první světové války Alsasko vrátilo pod vládu Francie, musel si Hans podle francouzských zákonů změnit jméno na Jean Arp.

Hans Arp, 1928

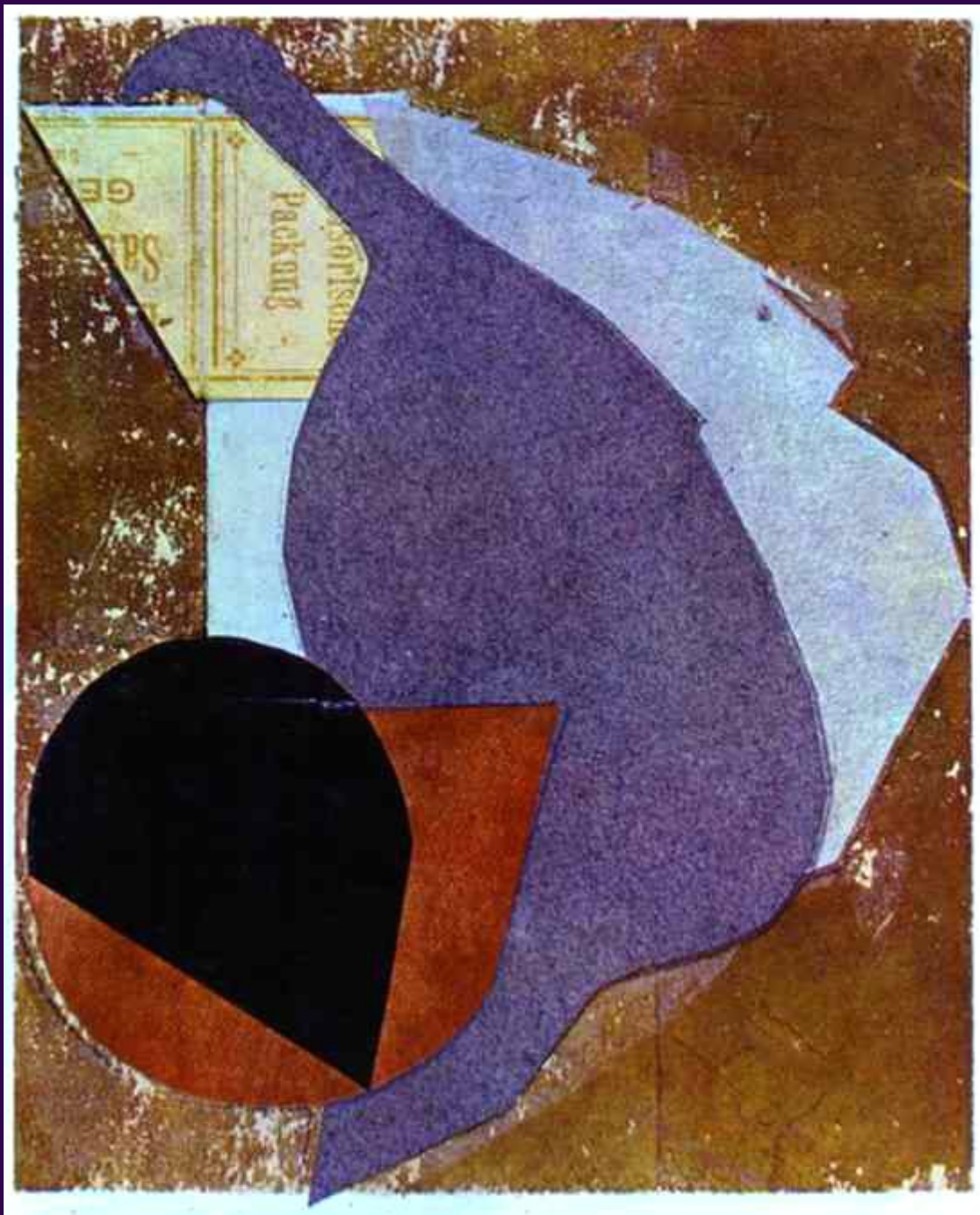
Spoluzakládá hnutí dada v Curychu, 1916.
V roce 1920, spolu s Maxem Ernstem,
zakládá Dada v Kolíně nad Rýnem.

Jeho práce se objevují i na prvních surrealistických výstavách (1925) v galerii Pierre v Paříži.

Se surrealismem se později rozchází. Od třicátých let až do konce svého života publikuje eseje a básně, věnuje se sochařství. V roce 1942 utíká ze svého domu v **Meudonu** na okraji Paříže, kvůli nacistické okupaci a zůstává v Curychu až do konce války. Později navštěvuje **New York**, kde pořádá výstavu v **Buchholzově galerii** (1949).

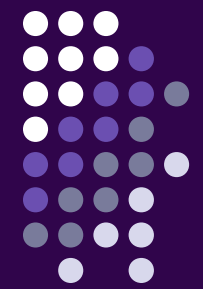
Geometric Forms, 1914

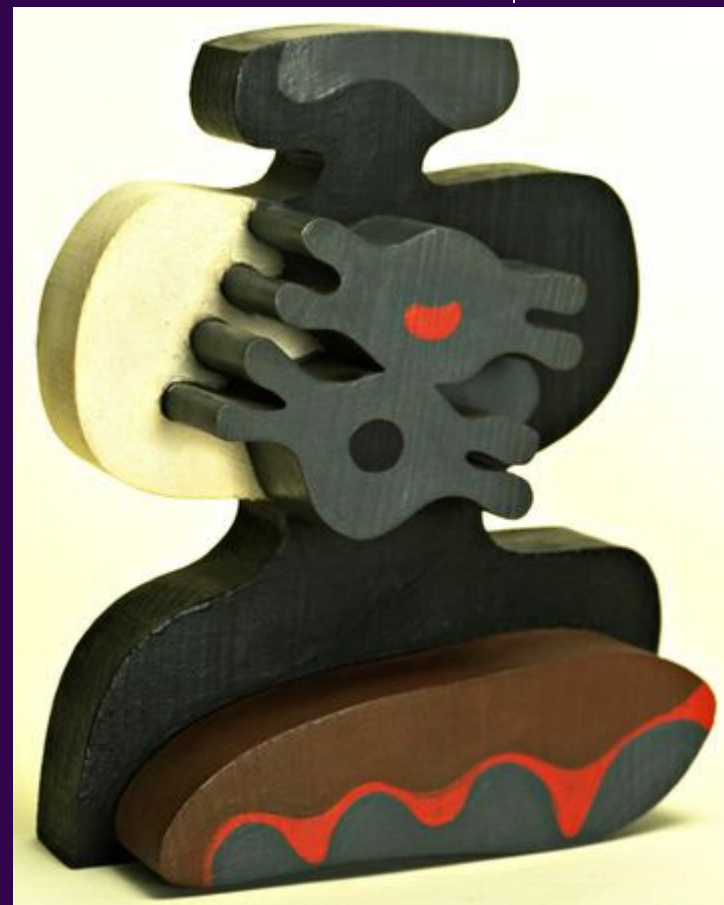
Jean (Hans) Arp.
Before my Birth.
1914. Collage

Arp
"Enak's Tears
(Terrestrial Forms)" 1917

Head with Mustache
1926

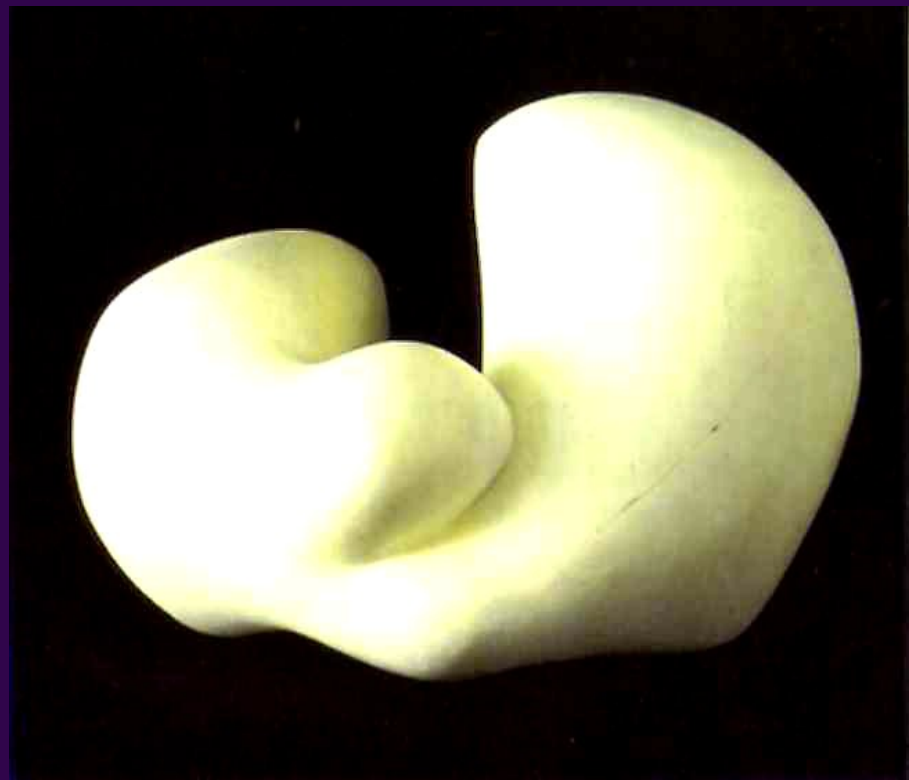

Birds in an Aquarium
1920

Automatic Drawing
1918

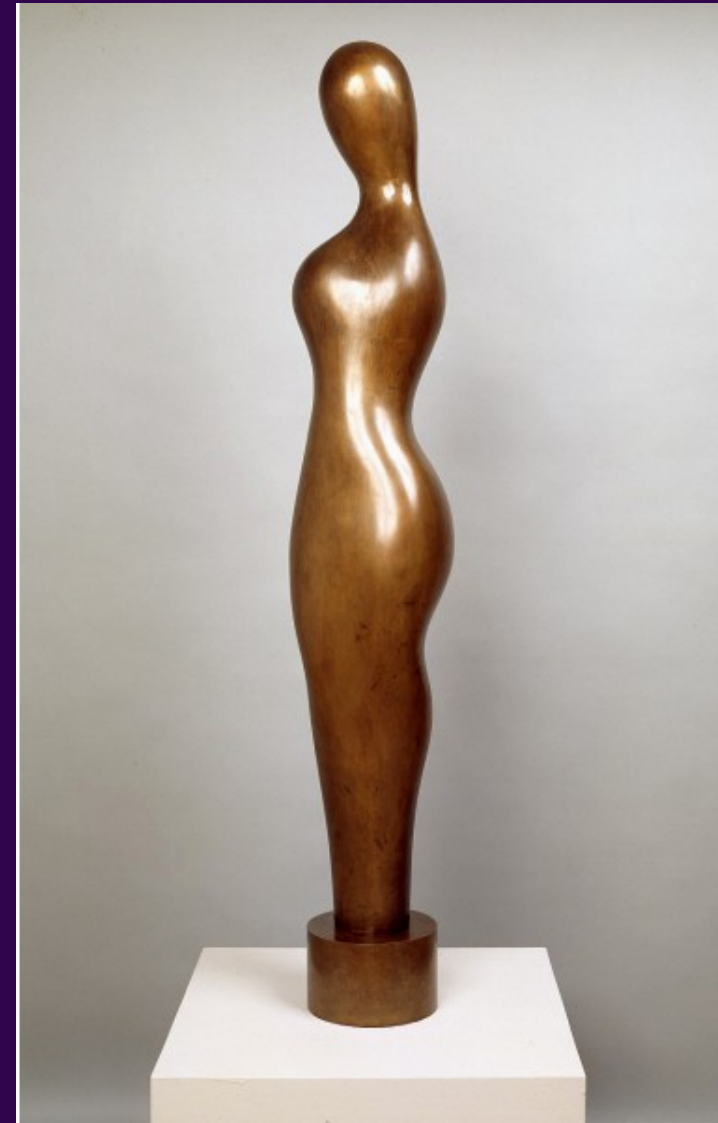
Moondancer
1930

Jean (Hans) Arp. *Human Concretion*. 1933

Head and Shell
1933

Sculpture Classique
1960

Jean (Hans) Arp

Feuille se reposant (1953) in Marl

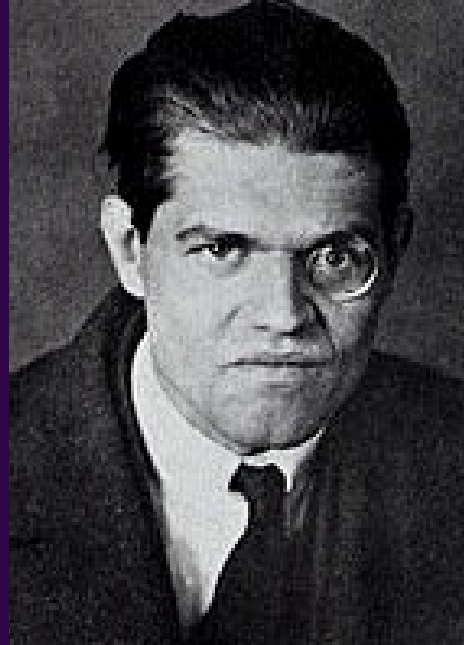
Jean (Hans) Arp
Cloud Shepherd 1953

Raoul Hausmann

1886 – 1971

was an [Austrian](#) artist and writer. One of the key figures in [Berlin Dada](#), his experimental photographic collages, sound poetry and institutional critiques would have a profound influence on the European [Avant-Garde](#) in the aftermath of [World War I](#).

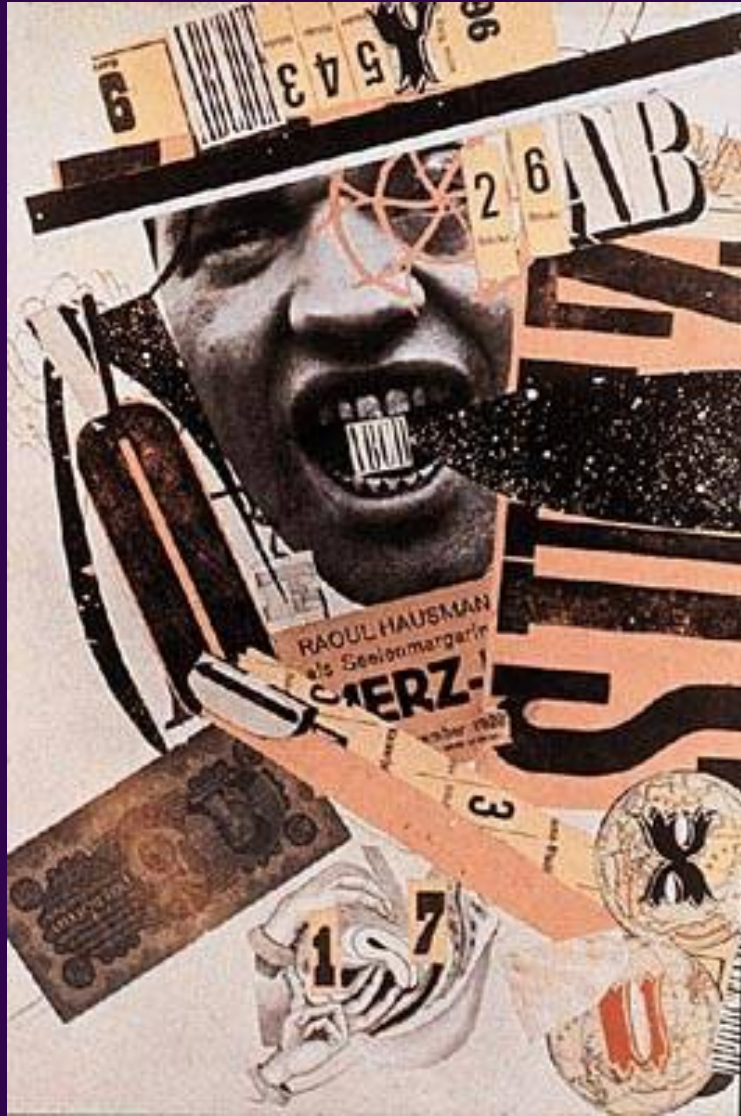

Raoul Hausmann — Elasticum, 1920

Mechanical Head
[The Spirit of Our Age],
assemblage circa 1920

Raoul Hausmann

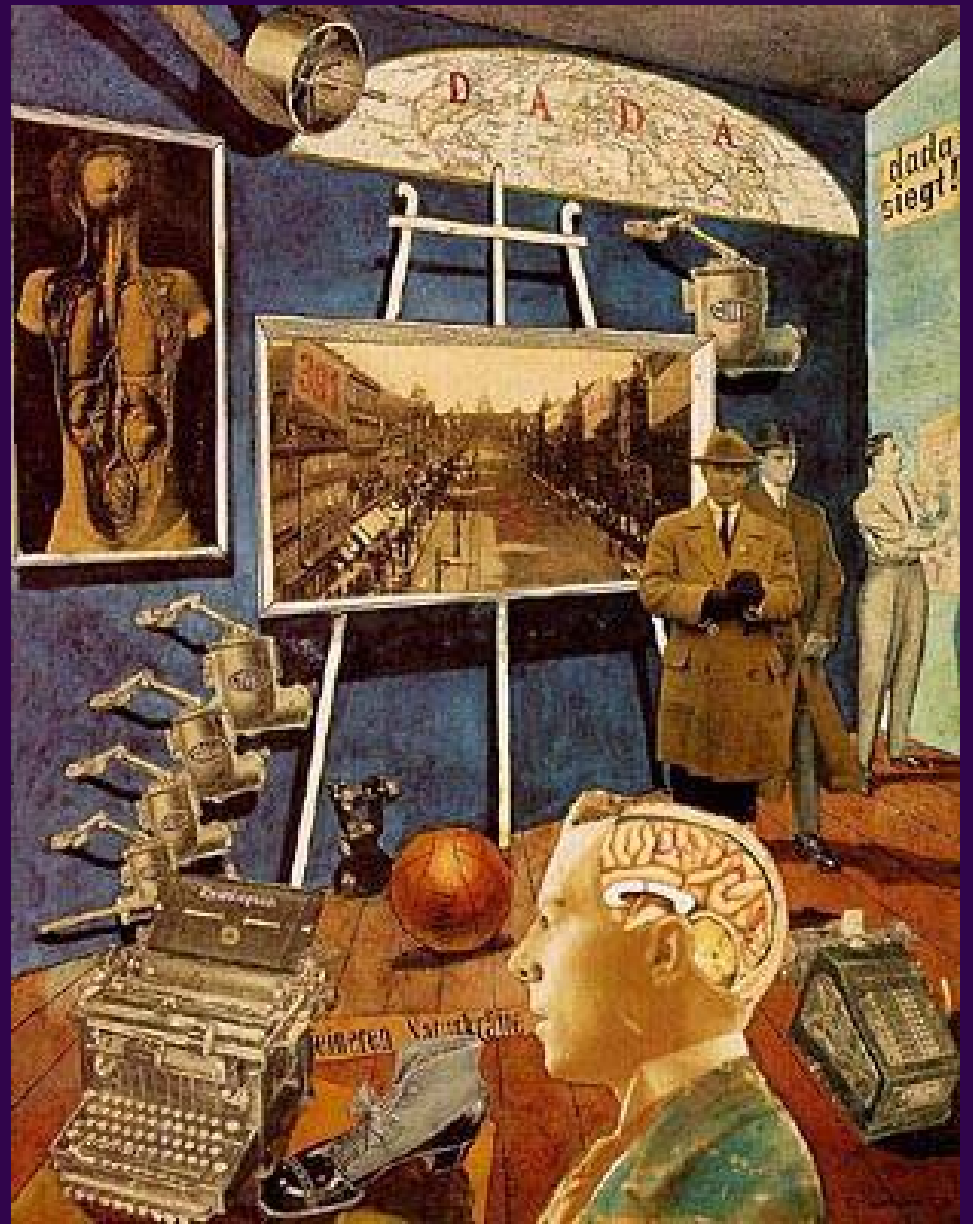

Raoul Hausmann
Dada Cino, 1920
ABCD, 1924

Raoul Hausmann
Tatlin At Home
1920

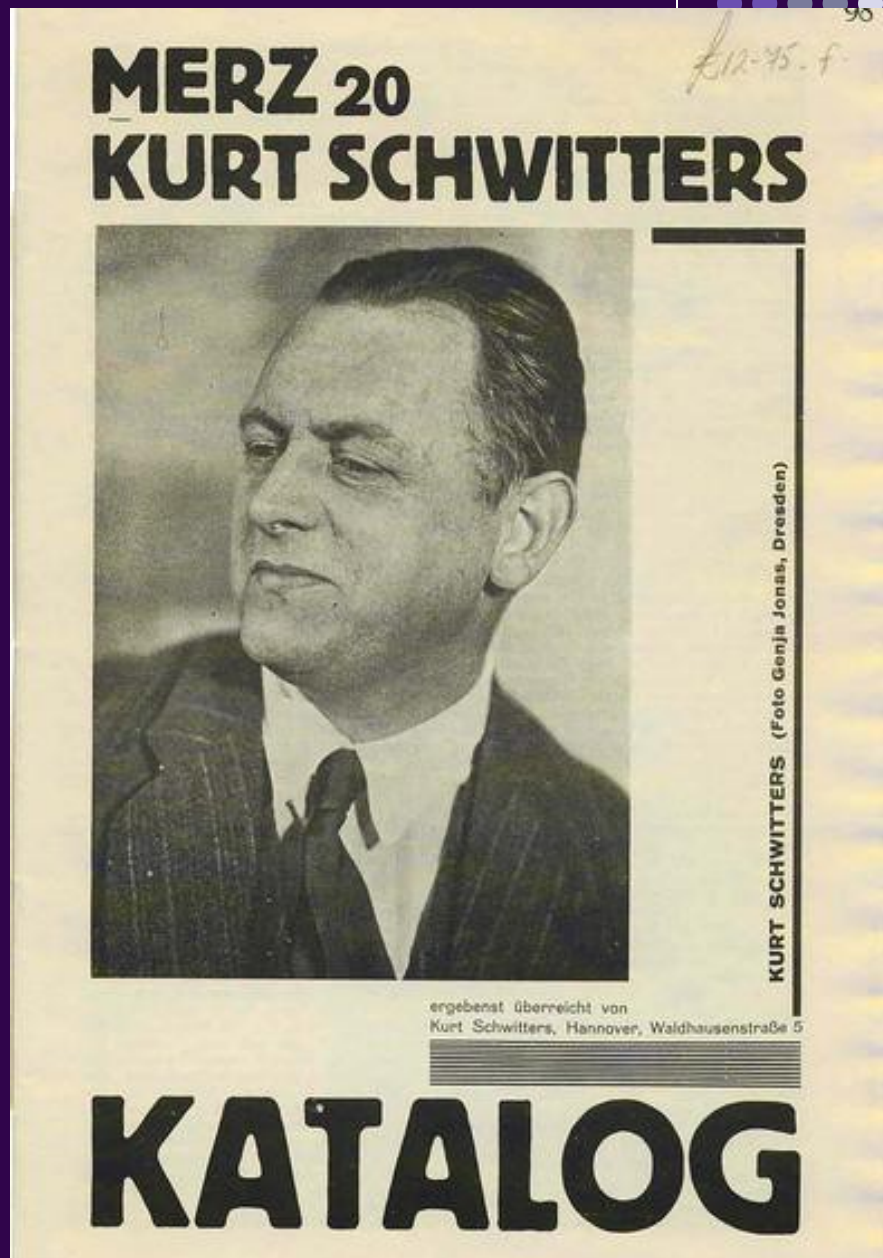

Kurt Schwitters (1887, Hannover - 1948, Ambleside) byl německý malíř, básník, reklamní grafik.

byl velmi osobitou postavou dadaismu. Rozsah jeho činností sahá od koláží, typografie, malířství a poesie až po psaní her. Jeho nejslavnějšími pracemi se ovšem bezesporu staly jeho originální koláže, jež vytvářel z nejrůznějších obyčejných věcí, které nacházel nejčastěji na ulici nebo na skládkách. Byly to například staré jízdenky, knoflíky, podrážky od bot, rozbitá prkna, hřebíky, apod., které lepil na sebe. Tomuto stylu se dostalo uznání například od Tristana Tzary, Maxe Ernsta nebo Paula Kleea, nikoliv ale od kritiků.

Koncem roku 1918 se Schwitters hodlal připojit k berlínskému Dada, ale jedna z vůdčích postav berlíňanů **Richard Huelsenbeck** byl proti. Proto přišel o několik měsíců později s nápadem založit v Hannoveru vlastní hnutí zvané **Merz**

Kurt Schwitters

Kurt Schwitters

The Painting/Collage Das Unbild, 1919

x

Page: [Small Sailors' Home](#)

Artist: [Kurt Schwitters](#)

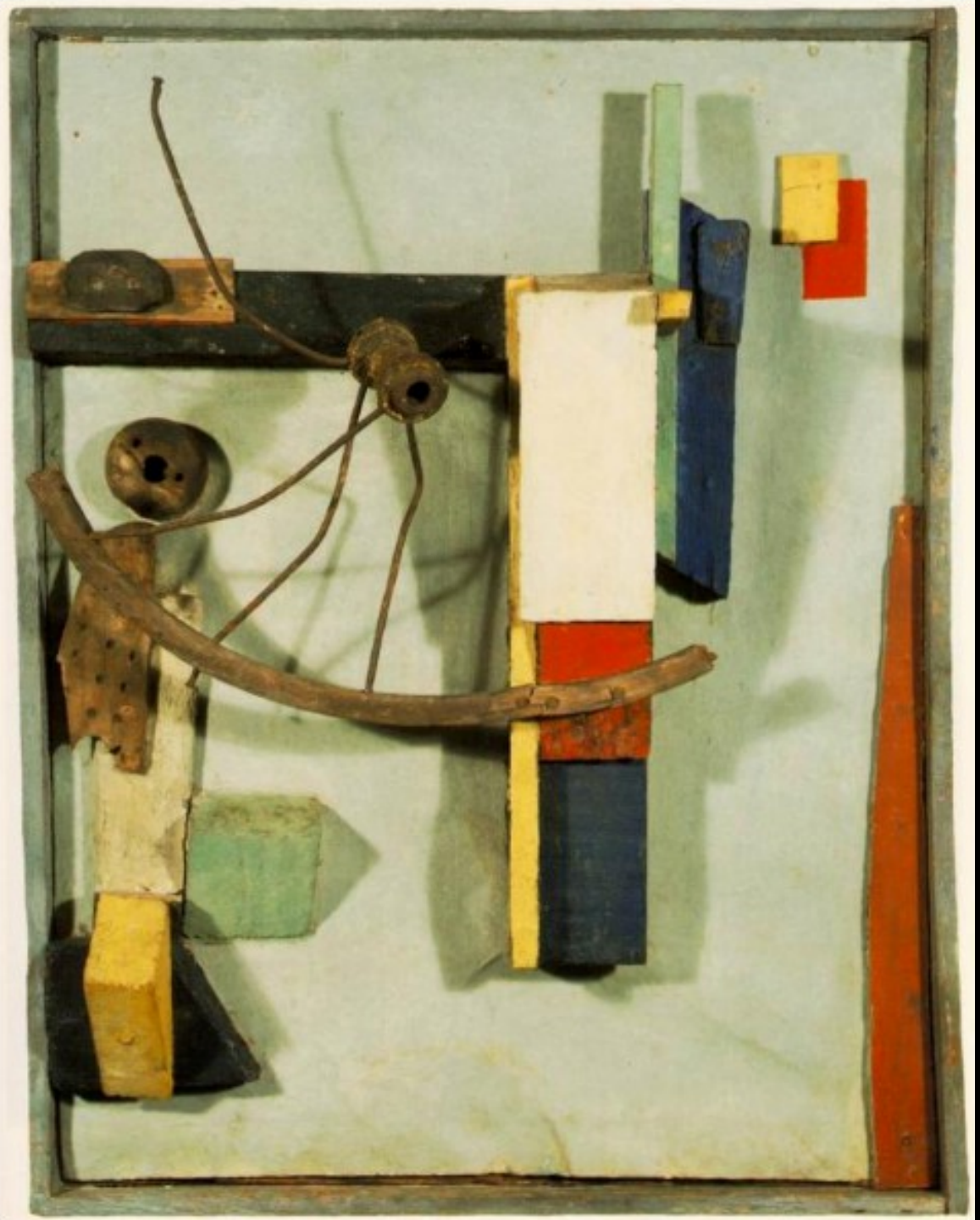
Completion Date: 1926

Style: [Dada](#)

Genre: [abstract painting](#)

Technique: [assemblage](#)

Dimensions: 67.5 x 52 cm

Kurt Schwitters
Merzbild 46 A.
Das Kegelbild, 1921

Page: Merzpicture Thirty-One

Artist: Kurt Schwitters

Completion Date: 1920

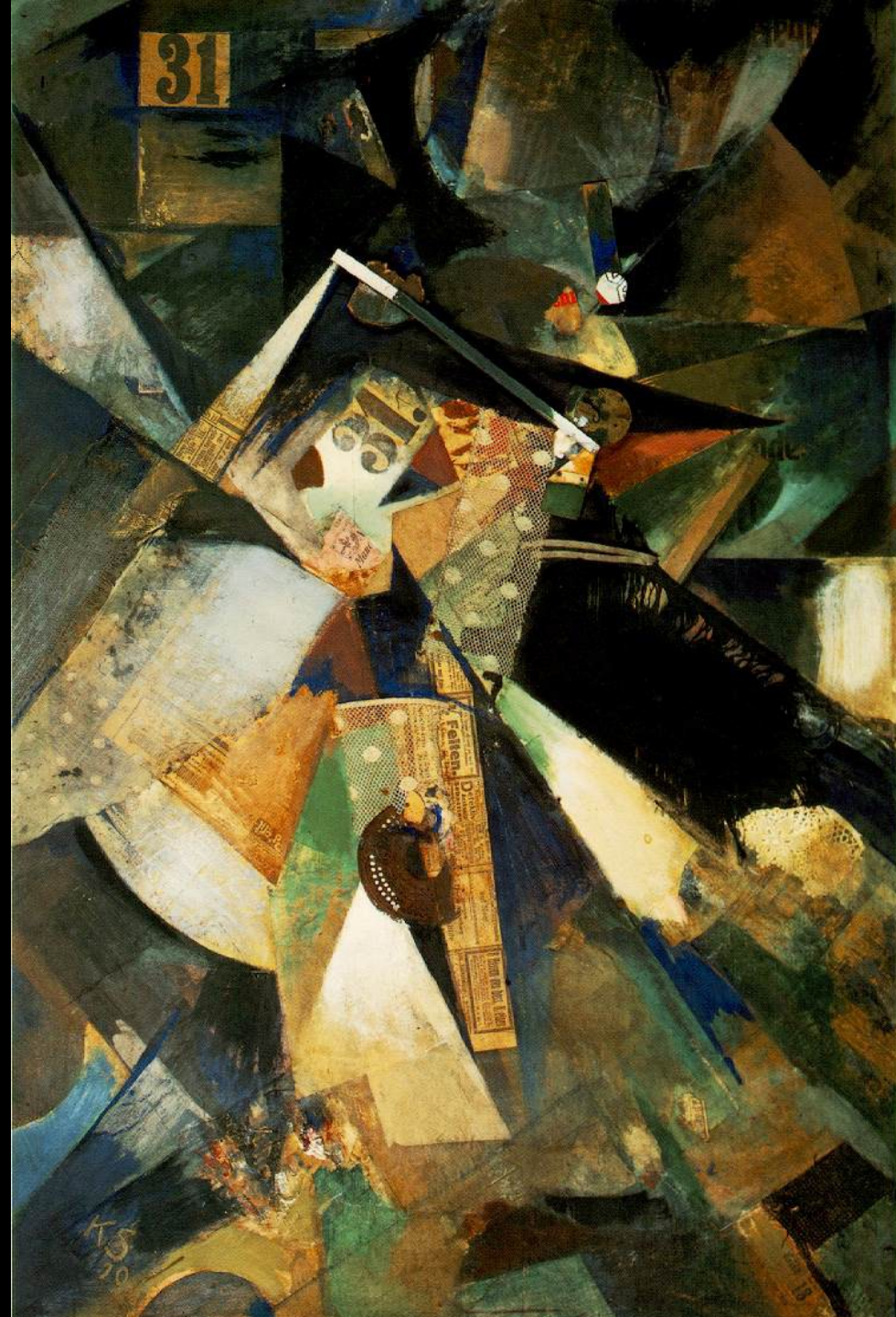
Style: Dada

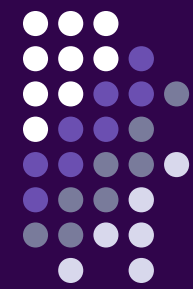
Genre: abstract painting

Technique: assemblage

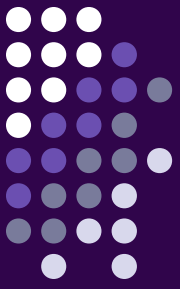
Dimensions: 97.8 x 65.8 cm

Gallery: Sprengel Museum, Hannover,
Germany

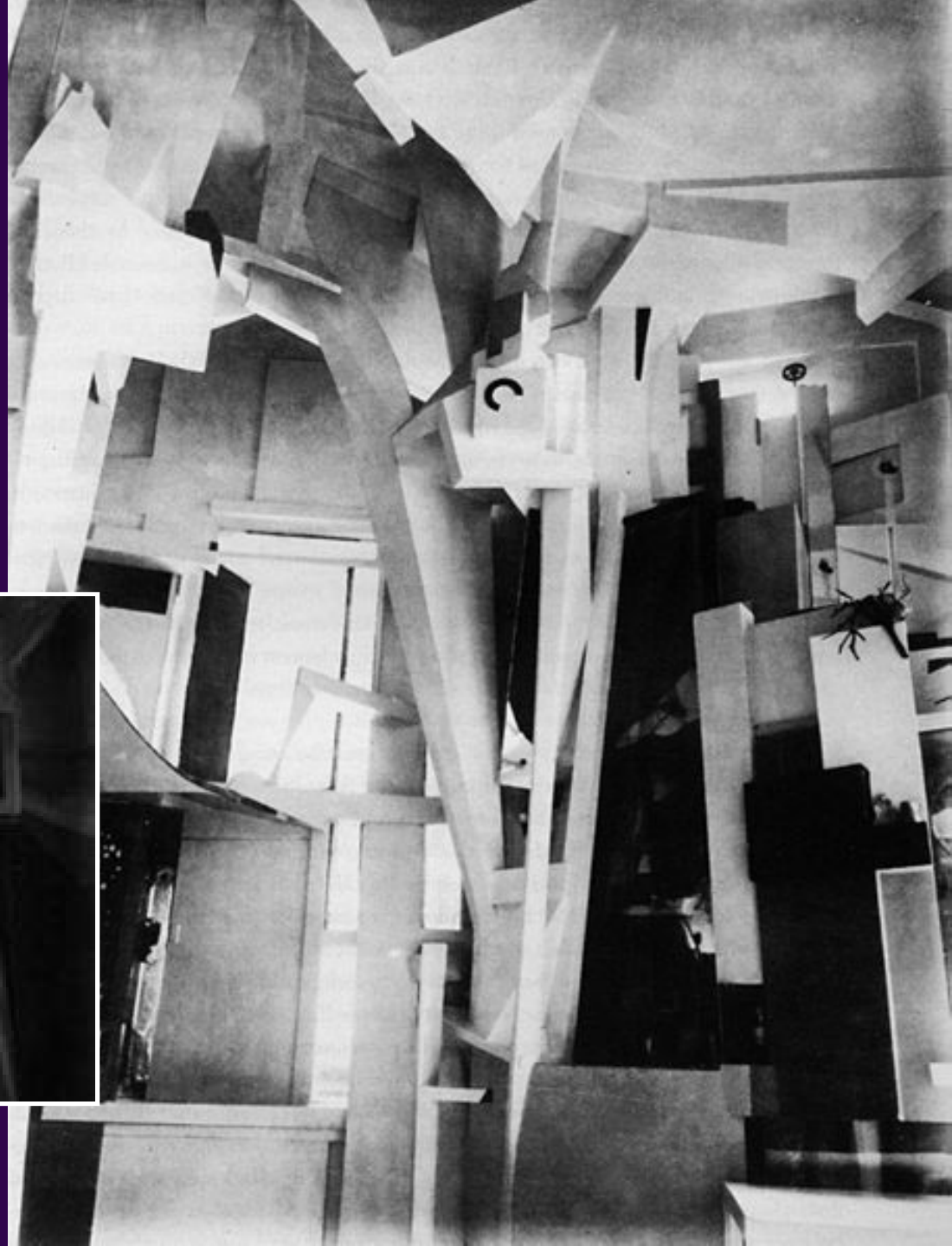
Kurt Schwitters
Merz 163, 1920

Kurt Schwitters

The Assemblage 'Oval Construction',
ca 1925

Od roku 1924 začal vytvářet své slavné dílo **Merzbau**, což byl obrovský sloup tvořený z nejrůznějších předmětů, jaké používal na koláže, ale rozdíl byl v tom že Merzbau neustále rostlo tím, že na něj Schwitters po dobu několika let neustále přilepoval nové a nové věci. Kvůli jeho růstu Kurt proboural tři patra svého domu. Dům byl bohužel za války (v roce 1943) zničen.

Kurt Schwitters

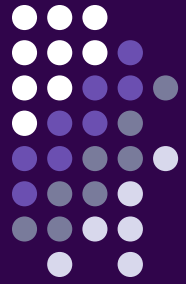
A photo of the Merzbau, 1933

Marcel Duchamp

(1887-1968)

byl francouzský malíř,
bratr sochaře Raymonda
Duchamp – Villona
a malíře Jacques Villona

od r. 1915 žijící v USA
v New Yorku založil
středisko amerického
dada

Portrait of Chess Players
in the Cubist style from 1911.
Duchamp said of this work that the
two players were his brothers
Raymond Duchamp-Villon and
Jacques Villon, with whom he played
chess as a boy.

Prvním opravdu kontroverzním Duchampovým dílem byl obraz Akt sestupující po schodech č. 2, který namaloval v roce 1912. Tento obraz zachycoval pohyb ve fragmentovaných plochách, které byly typické jak pro kubismus, tak i pro futurismus, který byl podobným pohybem fascinován.

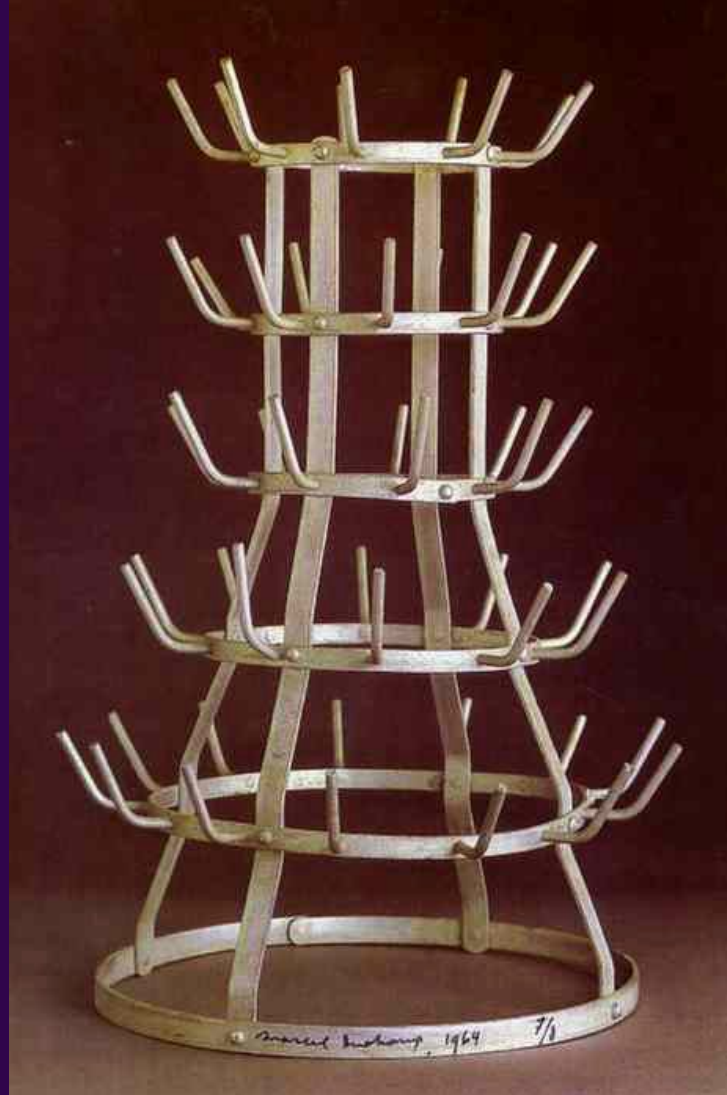
Duchamp chtěl tento obraz vystavit na Salonu des Indépendants, nicméně porotce Albert Gleizes ho odmítnul, a tak si ho Duchamp odvezl zpět domů taxíkem. Obraz vzbudil kontroverzi i na slavné Armory Show v roce 1913 v New Yorku, kde šokoval Američany svou syrovou abstrakcí.

Marcel Duchamp

Nude Descending a Staircase (No.2)

1912

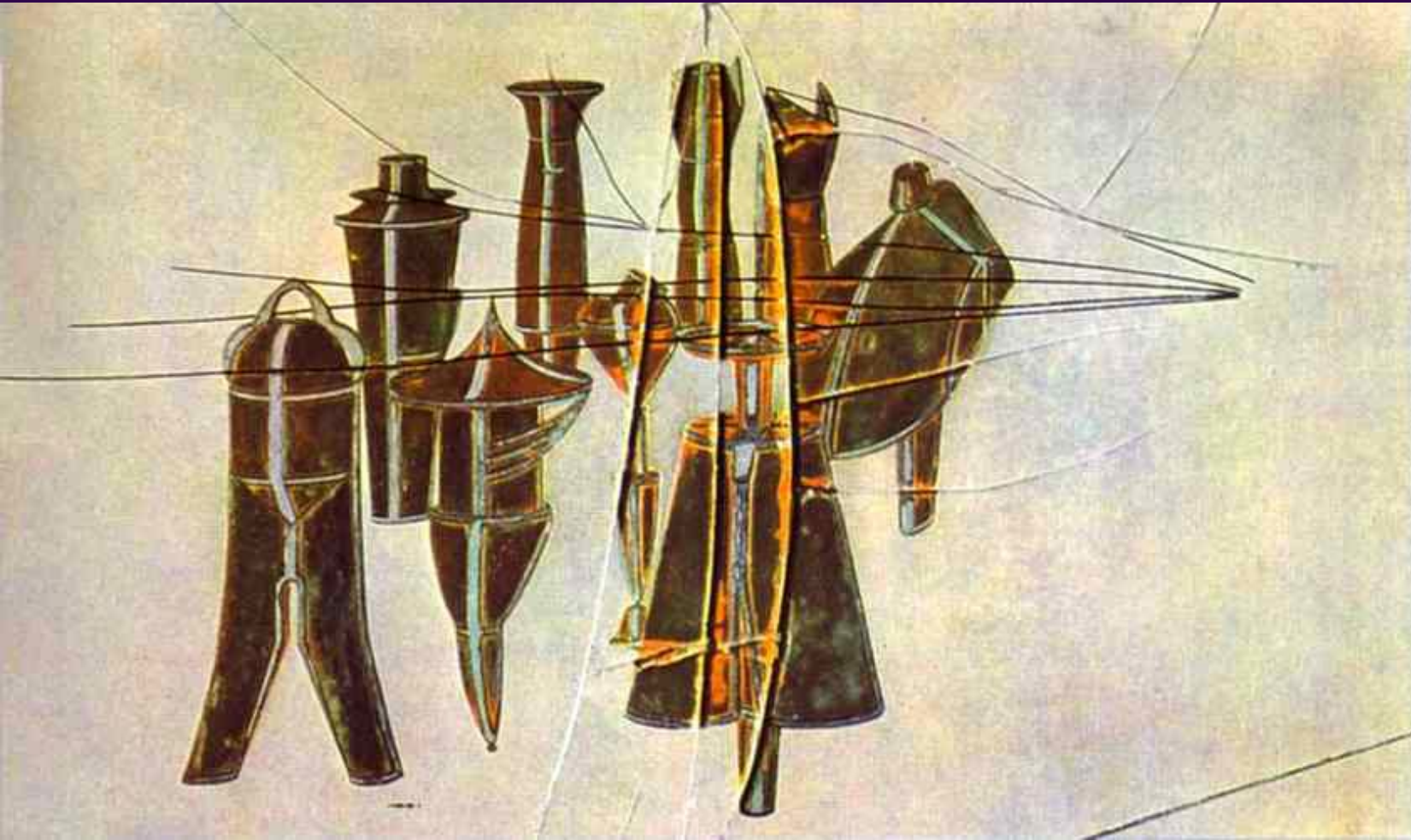

Marcel Duchamp

Bottle Rack/Egouttoir (or Porte-bouteilles). 1914

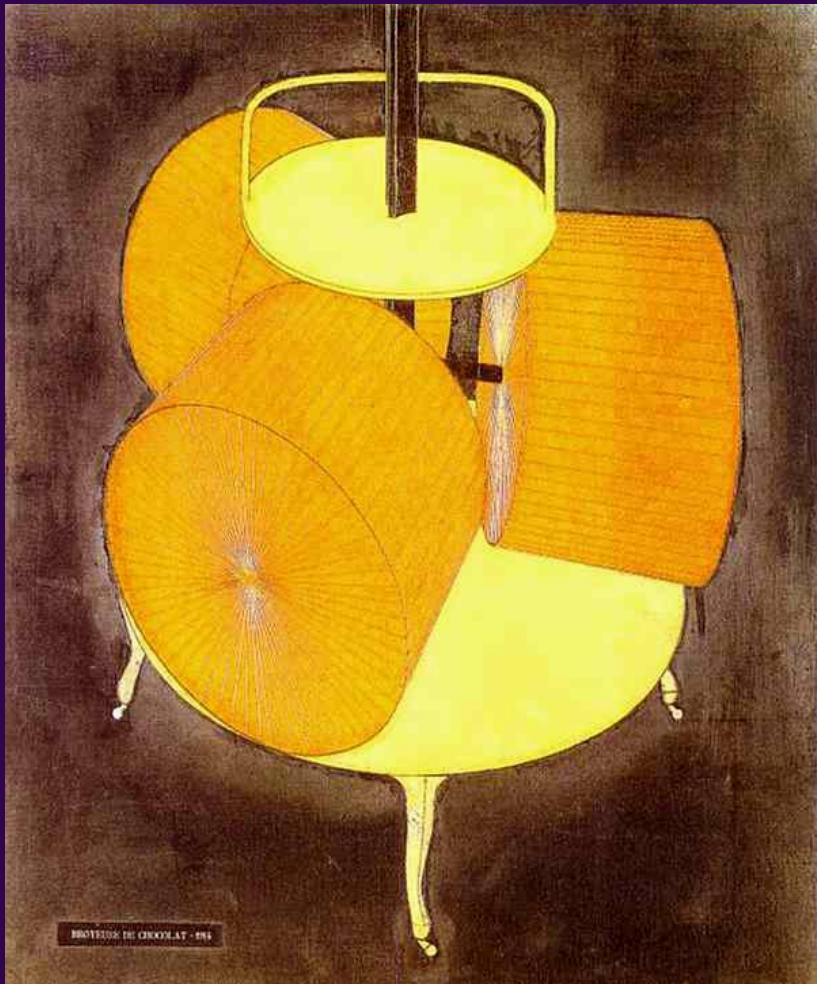
◀ Bicycle Wheel/Roue de bicyclette. 1913

Marcel Duchamp. Nine Malic Molds/Neuf moules mâlic. 1914-15

Marcel Duchamp

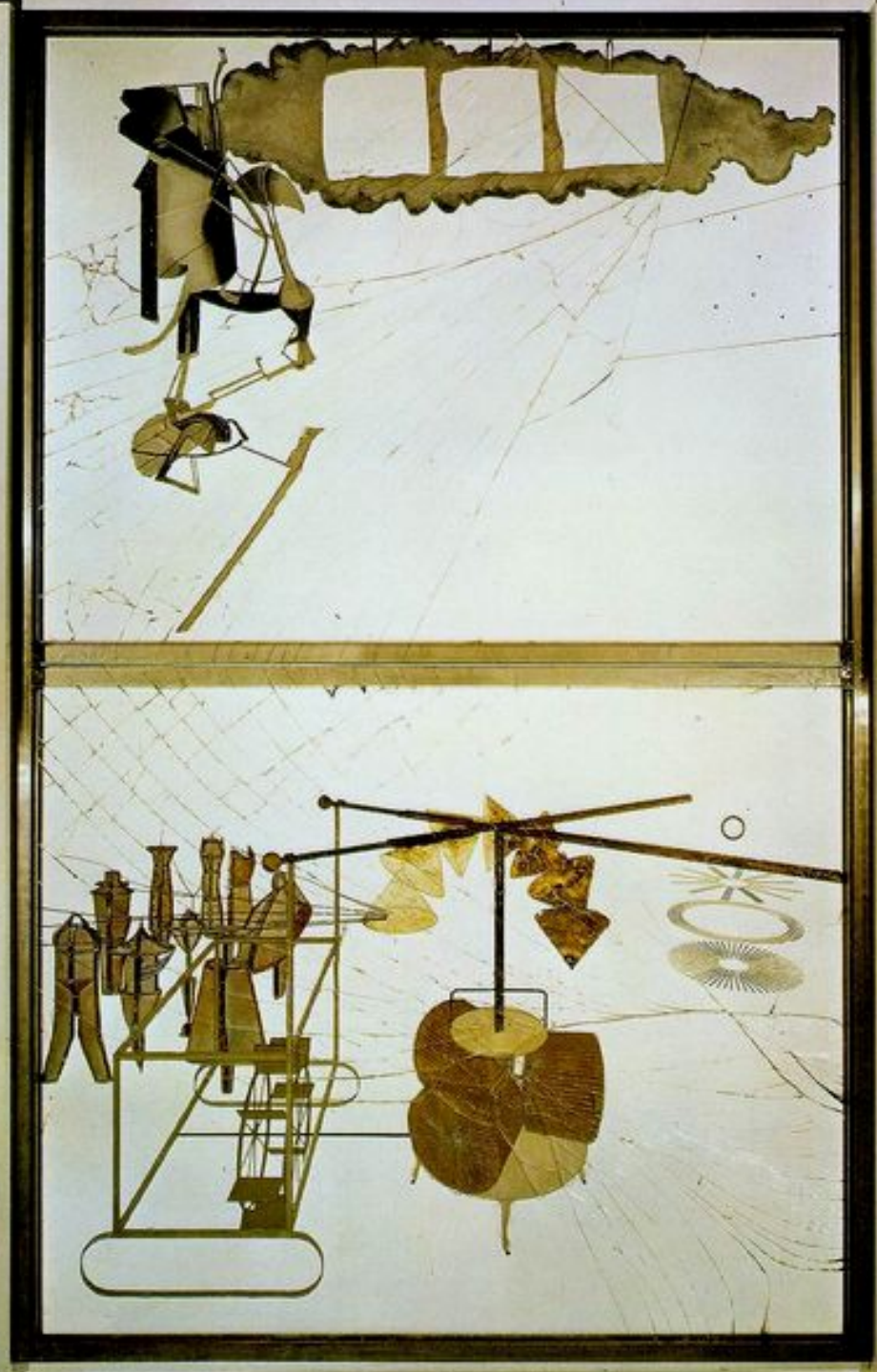
Chocolate Grinder No.2, 1914

Marcel Duchamp ►

The Bride Stripped Bare
By Her Bachelor

Even or The Large Glass. 1915/23

Fountain
by **Marcel Duchamp**, 1917

Dalším kontroverzním dílem, které Duchamp vytvořil, byla **Fontána** (1917), kterou se rozhodl vystavit na výstavě Společnosti nezávislých umělců (Society of Independent Artists). Jednalo se tehdy o pisoár, který Duchamp prohlásil za umělecké dílo a podepsal pseudonymem R. Mutt. Společnost jeho dílo odmítla a Duchamp pak ze Společnosti na protest odešel.

Duchamp byl jedním z nejvýraznějších poválečných avantgardních umělců a hlasatelem antiumění.

Zcela přetvořil tradiční pojetí umění svými „ready-made“ objekty. Jednalo se o vystavení libovolného hotového předmětu, přičemž uměleckou ideu měl představovat samotný výběr a ne proces vytváření díla.

Svémi pracemi a názory Duchamp provokoval bezpočet svých současníků, zapsal se však nesmazatelně do kapitol dějin umění a se svým pohledem na tvorbu ovlivnil celou řadu umělců, uměleckých směrů a skupin.

Duchamp

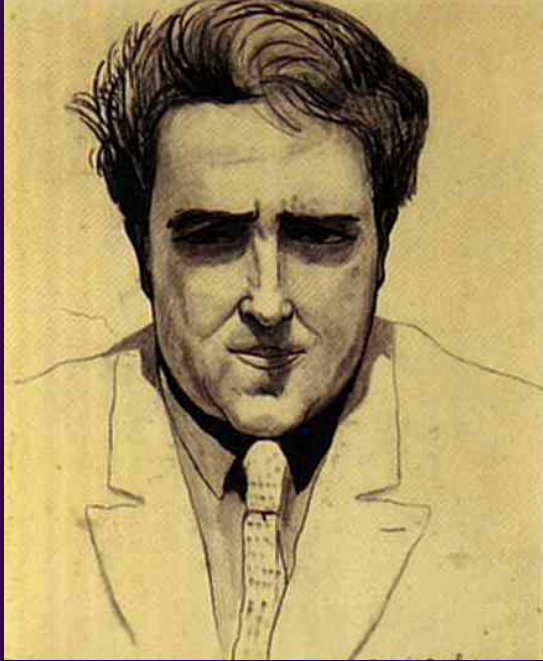
"L.H.O.O.Q." 1921

Readymade:

pencil on a reproduction of the Mona Lisa

Le Journal
L.H.O.O.Q.

Self-Portrait, c. 1923,

Francis Picabia

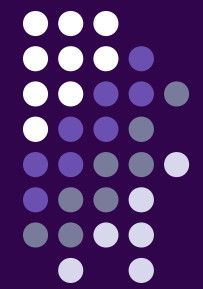
Born in Paris, he studied at *École des Beaux-Arts* and *École des Arts Decoratifs*. In the beginning of his career, from 1903 to 1908, he was influenced by the impressionist paintings of Alfred Sisley. From 1909, he came under the influence of the cubists and the Golden Section (*Section d'Or*).

Around 1911 he joined the *Puteaux Group*, which met at the studio of Jacques Villon in the village of Puteaux. There he became friends with artist Marcel Duchamp. Some of the group's members were Apollinaire, Albert Gleizes, Roger de La Fresnaye, Fernand Léger and Jean Metzinger.

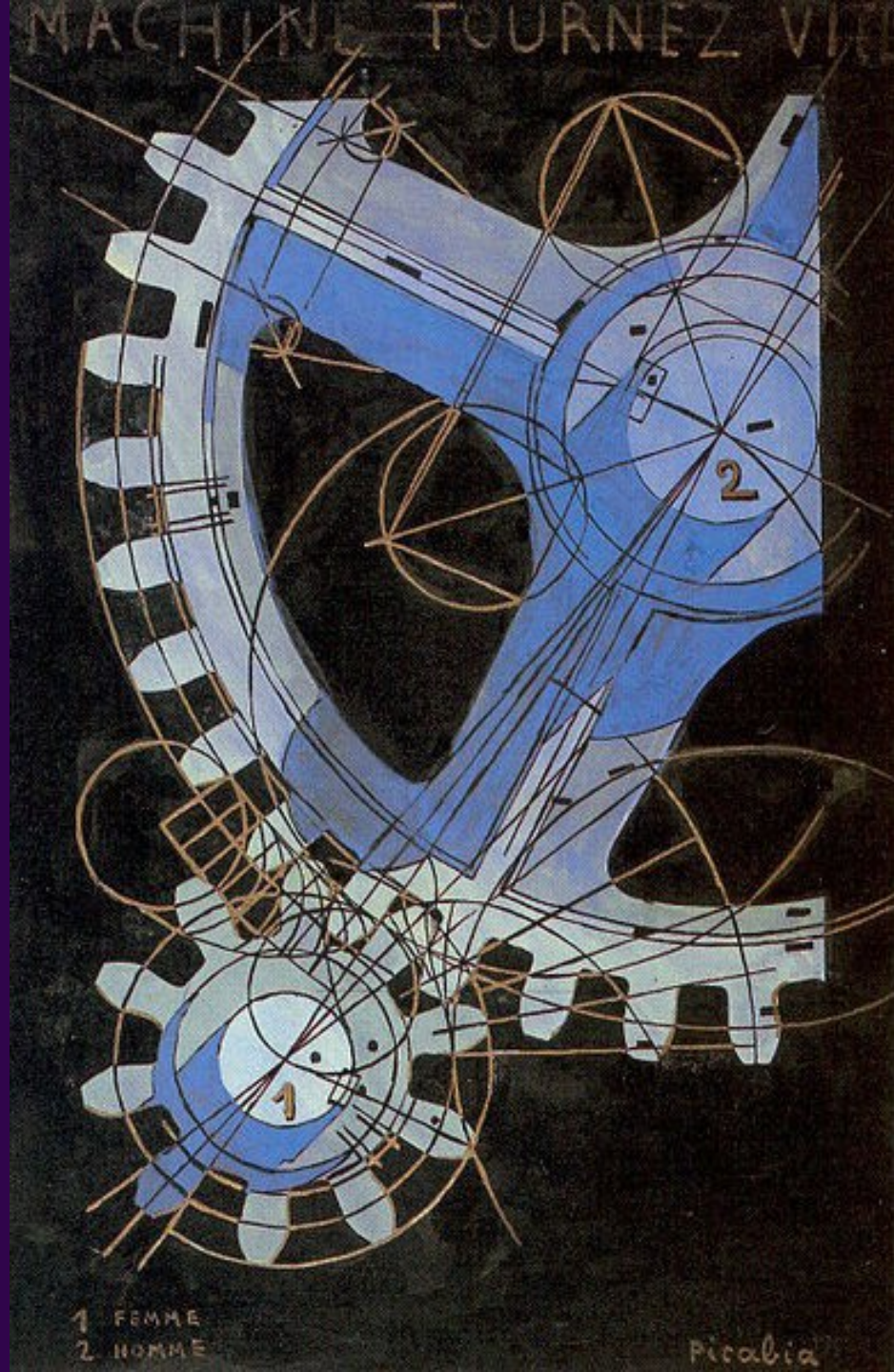
From 1913 to 1915 Picabia traveled to New York City several times and took active part in the avant-garde movements, introducing *modern art* to America. These years can be characterized as Picabia's *proto-Dada* period, consisting mainly of his portraits *mécaniques*. Later, in 1916, while in Barcelona he started his well-known *Dada* periodical *391*, in which he published his first *mechanical drawings*. He continued the periodical with the help of Duchamp in America.

Picabia continued his involvement in the Dada movement through 1919 in Zürich and Paris, before breaking away from it after developing an interest in *Surrealist* art. (See *Cannibale*, 1921.) Again he changed his style in 1925, when he returned to figurative painting

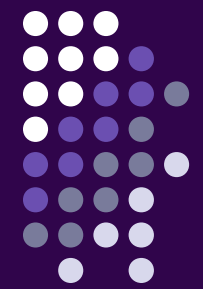

Francis Picabia
Edtaonisl (Clergyman)
Duchovní
1913
Oil on canvas

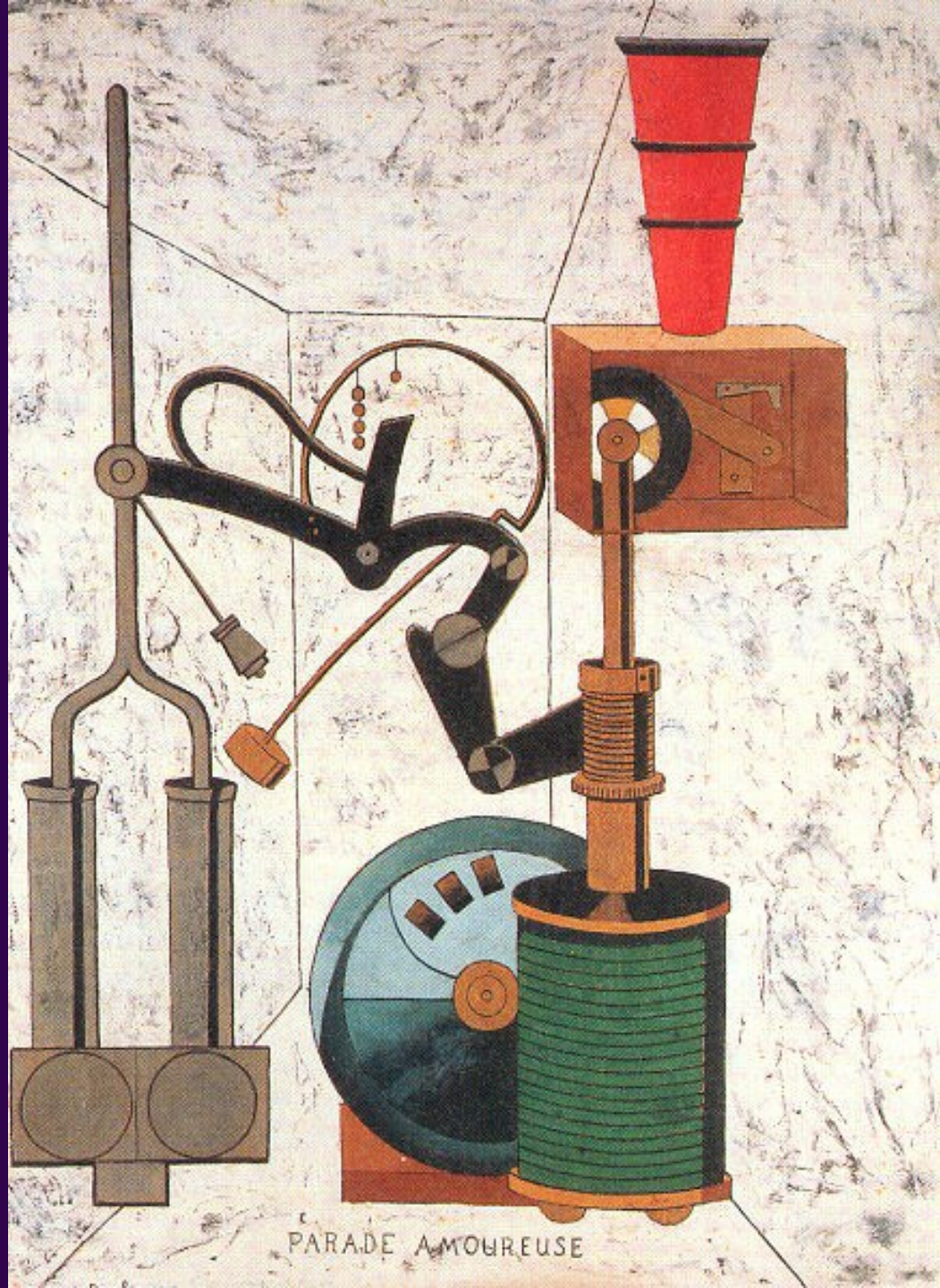

Francis Picabia,
Machine Turn Quickly,
1916-1918, tempera on paper,
Washington

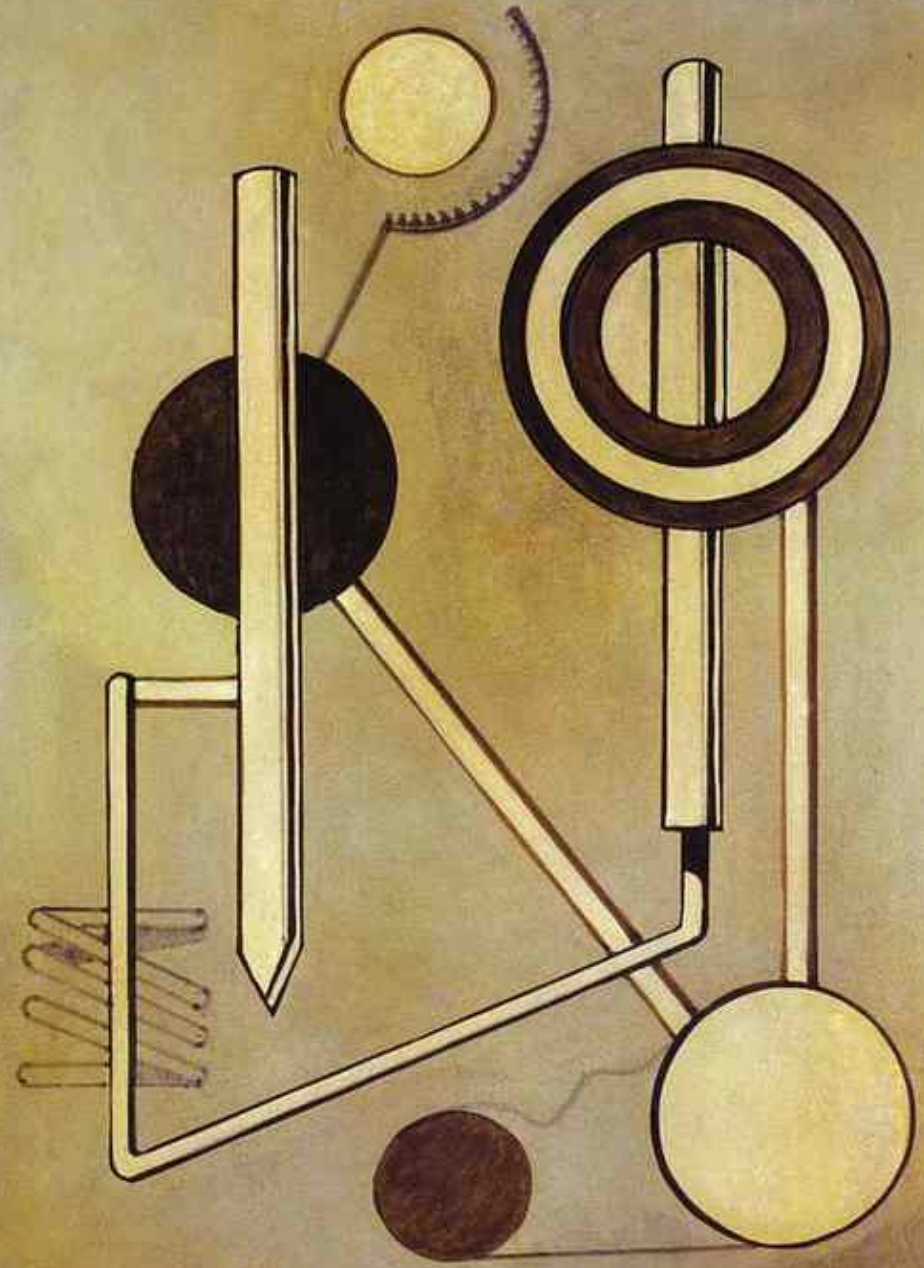
Francis Picabia,
Girl Born without a Mother
1916-17

Francis Picabia
Parade Amoureuse
Private collection

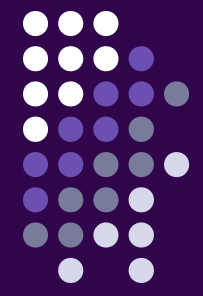

PARADE AMOUREUSE

BALANCE

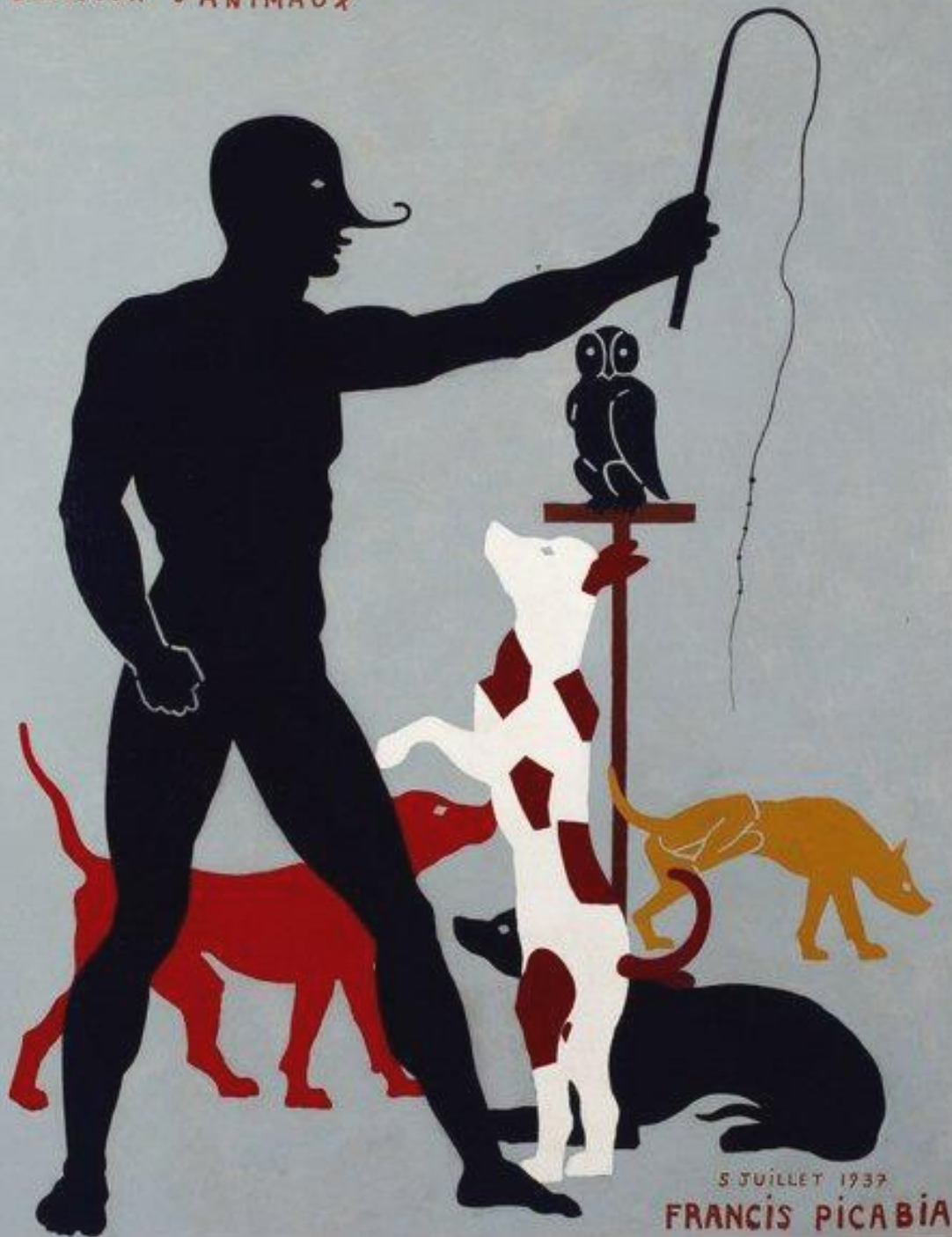

Picasso

Balance 1919

DRESSEUR D'ANIMAUX

Dresseur d'animaux
1923

LA
FEUILLE
DE
VIGNE

FRANCIS PICABIA

The Fig-Leaf 1922

Francis Picabia Hera. c. 1929.

Picabia, Duchamp, Picabia
Con información del MoMA:

Francis Picabia *I see Again in Memory My Dear Undie* 1914, possibly begun 1913
Marcel Duchamp *Bicycle Wheel* New York, 1951 (third version, after lost original of 1913)
Francis Picabia "M'Amenez-y" 1919-20

ZDROJE:

Literatura:

- PIOJAN, José. *Dějiny umění 9*, 2. vyd. Balios, Knižní klub 2000. 336 s. ISBN 80-242-0217-4
- DEMPSEYOVÁ, Amy. *Umělecké styly, školy a hnutí*. 1. vyd. Slovart 2005. 304 s. ISBN 80-7209-731-8
- BOIS, Yve-Alai, BUCHLOH Benjamin, FOSTER Hal, KRAUSSOVÁ Rosalind. *Umění po roce 1900*. Slovart 2007. 704 s. ISBN 978-80-7209-952-8
- Kol.: *Umění 20. století - Malířství, sovitury a objekty, nová média, fotografie*. 838 s. ISBN 978-80-7391-572-8
- MICHELI, Mario de: *Umělecké avantgardy dvacátého století*. Praha SNKLHU 1964. 378 s

Elektronické zdroje:

- The Yorck Project: *10.000 Meisterwerke der Malerei*. DVD-ROM, 2002. ISBN 3936122202. Distributed by DIRECTMEDIA Publishing GmbH.
- KASAN, Jaroslav. *Artopedia 2: galerie světového malířství* [CD-ROM]. 2., aktualiz. vyd.. Hořovice: Terasoft, 2003.

Internetové zdroje:

<http://en.wikipedia.org/wiki/Dada>

<http://cs.wikipedia.org/wiki/Dadaismus>

<http://www.dada-companion.com/>

http://cs.wikipedia.org/wiki/%C4%8Cesk%C3%A9_mal%C3%AD%C5%99stv%C3%AD_1._poloviny_20._stolet%C3%AD

<http://www.avu.cz/content/%C4%8Desk%C3%A9-um%C4%9Bn%C3%AD-20-stolet%C3%AD-1769>

<http://www.artalk.cz/2012/01/25/tz-umeni-1-poloviny-20-stoleti-ze-sbirky-krajske-galerie-vytvarneho-umeni-ve-zline/>

<http://www.wikipaintings.org/en/artists-by-art-movement/dada>

http://cs.wikipedia.org/wiki/Hans_Arp

http://cs.wikipedia.org/wiki/Marcel_Duchamp

http://cs.wikipedia.org/wiki/Max_Ernst

http://en.wikipedia.org/wiki/Max_Ernst

http://en.wikipedia.org/wiki/The_Elephant_Celebes

http://upload.wikimedia.org/wikipedia/en/thumb/2/2b/The_Elephant_Celebes.jpg/522px-The_Elephant_Celebes.jpg

http://upload.wikimedia.org/wikipedia/en/a/ad/Napoleon_in_the_Wilderness.jpg

<http://upload.wikimedia.org/wikipedia/en/3/30/MenShallKnowNothingofThis.jpg>

http://upload.wikimedia.org/wikipedia/en/5/5a/Europe_After_the_Rain.jpg

http://cs.wikipedia.org/wiki/Kurt_Schwitters

<http://uploads4.wikipaintings.org/images/kurt-schwitters/merzpicture-thirty-one-1920.jpg>

http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/7/7b/Cover_of_Merz_No._20.pdf/page1-393px-Cover_of_Merz_No._20.pdf.jpg

http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/b/ba/Theo_van_Doesburg_101.jpg

http://upload.wikimedia.org/wikipedia/en/thumb/6/6b/Hoch-Cut_With_the_Kitchen_Knife.jpg/476px-Hoch-Cut_With_the_Kitchen_Knife.jpg

http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/f/f6/Duchamp_Fontaine.jpg/567px-Duchamp_Fontaine.jpg

http://en.wikipedia.org/wiki/Marcel_Duchamp

http://upload.wikimedia.org/wikipedia/en/thumb/c/c0/Duchamp_-_Nude_Descending_a_Staircase.jpg/365px-Duchamp_-_Nude_Descending_a_Staircase.jpg

http://upload.wikimedia.org/wikipedia/en/thumb/b/be/Duchamp_LargeGlass.jpg/388px-Duchamp_LargeGlass.jpg

http://www.moma.org/collection/browse_results.php?criteria=O%3AAD%3AE%3A1634&page_number=6&template_id=1&sort_order=1

http://www.moma.org/collection_images/resized/483/w500h420/CRI_165483.jpg

http://en.wikipedia.org/wiki/Francis_Picabia

<http://uploads6.wikipaintings.org/images/francis-picabia/machine-turn-quickly.jpg>

http://upload.wikimedia.org/wikipedia/en/d/df/Picabia_Machine_Turn.jpg

http://upload.wikimedia.org/wikipedia/en/0/03/Picabia_Hera_2.JPG

http://upload.wikimedia.org/wikipedia/en/c/c7/Picabia_SelfDrawing.JPG

http://www.terminartors.com/files/artworks/4/0/8/40825/Picabia_Francis-Dresseur_danimaux.jpg

http://www.terminartors.com/files/artworks/4/0/7/40799/Picabia_Francis-Fille_nee_sans_mere_Girl_Born_without_a_Mother.jpg

http://cs.wikipedia.org/wiki/Raoul_Hausmann

<http://www.dada-companion.com/hausmann/>